

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 20.5.2014
čj. UKZUZ 037926/2014

Zpráva č. 8 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 12.5.–18.5.2014

1. Počasí

Ledoví muži prošli tentokrát bez mrazů, ale celý týden bylo dosti chladno. Nejteplejším dnem bylo pondělí, místy však i v úterý teploty vystoupily na 16 °C. Bylo polojasno až zataženo a přeháňky byly jen lokální a slabé. Od středečního rána se ráz počasí začal měnit. Zejména v Jeseníkách, Beskydech a přilehlém území bylo zataženo, z počátku jen se slabým deštěm. Ten byl od čtvrtka dosti vydatný a většinou se přidal i silný vítr, který na mnoha místech kácel stromy. Ranní teploty se pohybovaly mezi 4 a 8 °C, odpolední s výjimkou počátku týdne jen mezi 10 a 14 °C. Tentokrát byla naprostá většina srážek z trvalého deště. Zejména v horských polohách byly srážkové úhrny vydatné a způsobily vystoupení vody z koryt řek.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v průběhu zimy a jarní regenerace jsou porosty ozimů stále v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině vzrůstově i vývojově vyrovnané. Rovněž jarní ječmeny jsou zdravé, jen lokálně mírně přibržděné ve vývoji nedostatkem živin nebo vláh v předchozím období. Po intenzivních srážkách a silném větru některé porosty dosti silně poléhají, zejména ozimé ječmeny. Také se postupně zvyšuje množství škodlivých výskytů houbových chorob. Naopak výskyt živočišných škůdců jsou v současné době většinou bezvýznamné. Kukuřice dobře vzcházejí nebo jsou rovnoměrně vzešlé. V lokalitách s přízemními mrazíky v předchozím období zůstaly některé porosty kukuřic nebo chmele mírně chlorotické, u brambor se mrazová poškození projevila deformacemi mladých listů. Před příchodem trvalého deště ještě probíhalo ošetřování obilnin fungicidy a kukuřic herbicidy, v současné době počasí přerušilo veškeré polní práce.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 33–51 BBCH, fáze 3. kolénka až počátek metání)

Silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Krnov), výskyt v okresech Frýdek-Místek (Hodoňovice) a Olomouc (Paseka) jsou hodnoceny jako střední. V okrese Šumperk (Bludov) zaznamenali první výskyt 13.5.

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při

třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Výskyty septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*) jsou většinou slabé, střední výskyty zaznamenali v okresech Jeseník (Velká Kraš) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Rozšíření psárky polní (*Alopecurus myosuroides*) v některých porostech ozimých pšenic pozorovali v okrese Prostějov (Němčice nad Hanou, Mořice).

JEČMEN OZIMÝ (RF 49–65 BBCH, osiny viditelné nad ligulou praporcového listu až střed květu)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Ojedinelý střední výskyt padlí ječmene (*Blumeria graminis*) zjistili v okrese Olomouc (Šternberk). První slabý výskyt byl zaznamenán 13.5. v okrese Šumperk (Postřelmov).

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

JEČMEN JARNÍ (RF 28–51 BBCH, 8. odnož viditelná až počátek metání)

Porosty jsou většinou rovnoměrně vzešlé, vzrůstově i vývojově vyrovnané.

První výskyt síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*) pozorovali v okrese Jeseník (Javorník-Ves) 13.5. Lokálně byly pozorovány střední výskyty v okresech Nový Jičín (Sedlnice), Prostějov (Smržice) a Přerov (Rokytnice), ojedinelé i silný v okrese Opava (Oldřišov).

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Střední výskyty spály ječmene (*Rhynchosporium secalis*) byly zjištěny v okresech Karviná (Dětmarovice) a Přerov (Rokytnice).

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření druhého kolénka do začátku metání (32–51 BBCH) a ve fázi, kdy první zrna dosáhla poloviny konečné velikosti (71 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32–37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na čtvrtém listu shora, ve fázi 39–51 BBCH na třetím listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32–51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, ale téměř ze všech okresů hlásí praskání stonků důsledkem velmi intenzivního růstu. Objevují se šešuloví škůdci, v máku se objevují první okřídlené samičky mšice makové.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–69 BBCH, plný květ až konec květu)

První výskyty larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** v šešulích zaznamenali 13.5. v okresech Jeseník (Javorník), Přerov (Kozlovice) a Šumperk (Bludov), 14.5. v okrese Prostějov (Smržice). Výskyt v okrese Jeseník je zejména na okrajích pozemků až střední.

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

MÁK (RF 30–40 BBCH, přizemní listová růžice až stonkování a butonizace)

Střední výskyt **plísně máku (*Peronospora arborescens*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Velký Týnec).

Pozorování plísně máku se provádí v období od začátku stonkování do začátku květu, fáze 40–52 BBCH. Při úhlopříčném průchodu porostem se na deseti místech prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin.

Ošetří se porosty, kde je plísní máku napadeno 2 a více % rostlin.

Dosud zaznamenané výskyty **mšice makové (*Aphis fabae*)** v porostech máku jsou slabé nebo nulové.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 21–35 BBCH, vývoj dalších listů až plný prodlužovací růst)

V dalších okresech zaznamenali první výskyty imag **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)**, a to 12.5. v okrese Olomouc (Lipňany) a 13.5. v okrese Jeseník (Javorník-Ves). V okrese Olomouc zaznamenali 12.5. už i první vajíčka, stejně jako 13.5. v okrese Přerov (Tučín).

V období hromadného kladení vajíček se sleduje množství brouků v porostu a za 2–4 týdny (tedy celkem třikrát) množství ohnisek larev. Porost je nutno projít nejméně čtyřikrát na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Ošetření se provede v době maxima líhnutí larev. Při normálním průběhu počasí to bývá obvykle v době, kdy první vylíhlé larvy dosáhnou třetího instaru. Ošetří se porosty, kde bylo zjištěno 100 a více brouků na 1 ha nebo 140 a více ohnisek larev, přičemž za jedno ohnisko se považuje skupina 35 a více larev.

CUKROVKA (RF 14–19 BBCH, 4 až 9 listů vyvinuto)

V okresech Přerov (Rokytnice) a Šumperk byly zjištěny první okřídlené samičky **mšice makové (*Aphis fabae*)** 13.5., v okrese Bruntál (Úvalno) 14.5. Zjištěné výskyty jsou zatím velmi slabé.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

Na Prostějovsku (Mořice, Pavlovice u Kojetína) se lokálně v porostech vyskytují ohniska **plevelných řep (*Beta vulgaris*)**.

CHMEL (RF 15–28 BBA, pátý pár listů vyvinutý až osmý pár vedlejších výhonů viditelný)

Ve chmelnicích probíhá zavádění chmelových výhonů na drátky a první oborávka chmele.

První výskyt okřídlených samiček **mšice chmelové (*Phorodon humuli*)** zaznamenali v okrese Olomouc (Velký Týnec) 14.5. V okrese Přerov začal přelet ze zimních hostitelů už 6.5. a 13.5. na rostlinách chmele pozorovali už larvy.

Výskyt mšice chmelové se sleduje jednou týdně od zavedení chmele.

Ošetření chmele se provede při průměrném výskytu 50 a více mšic na 1 list nebo při napadení 10 a více % hlávek v období začátku tvorby kolonií larev na listech chmelových rostlin.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Z chorob jsou významné zejména střední až silné výskyty padlí jabloně. Imaga obaleče jablečného ve feromonových lapácích se objevila už na všech sledovaných lokalitách, místy byly výskyty střední až silné. Jsou zjišťovány další lokality se silnými výskyty housenek bekyně zlatořitné, které způsobují místy až holožírý. Jsou lokálně nacházeny v okrasných alejích jádřovin i peckovin.

Jádřoviny

JABLOŇ (RF 71–72 BBCH, velikost plodu do 10–20 mm)

Střední výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Město), Přerov (Osek nad Bečvou) a Šumperk (Temenice), silný výskyt v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyt **vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*)** na kmenech jabloní byl zaznamenán v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

V období opadu plodů po odkvětu (fáze 71 BBCH – orientačně počátek až polovina června) se za škodlivý považuje výskyt kolonií vlnatky krvavé na 5 a více % kmenů.

První výskyt imag **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byl pozorován 9.5. v okrese Bruntál (Krnov). Nálety do feromonových lapáků mají různou intenzitu. Lokálně jsou až střední v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov u Litovle), ojediněle i silné v okrese Frýdek-Místek (Rychaltice).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Ojedinělý střední výskyt samců **obaleče jabloňového (*Hedya nubiferana*)** zaznamenali odchytom do feromonových lapáků v okrese Karviná (Nový Bohumín).

Přílet samců obalečů se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se v případě potřeby provádí vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny.

HRUŠEŇ (RF 69–71 BBCH, konec květu až velikost plodu do 10 mm)

Silný výskyt housenek **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** byl pozorován na hrušňové aleji v okrese Prostějov (Prostějov).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVOŇ (RF 69–72 BBCH, konec kvetení až velikost plodu do 20 mm)

Lokálně až střední výskyty **mšice slíkové (*Brachycaudus helichrysi*)** zaznamenali v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Přerov (Osek nad Bečvou).

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

Střední výskyty **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** ve feromonových lapácích byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Město), Karviná (Nový Bohumín) a Nový Jičín (Příbor, Štramberk).

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této

generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přilety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

VIŠEŇ

Silný výskyt moniliniové spály višní (*Monilinia laxa*) zaznamenali v okrese Opava (Malé Hoštice).

RAJČE JEDLÉ

V okrese Prostějov (Prostějov) byl ve skleníkovém areálu s loňským silným výskytem makadlovky (*Tuta absoluta*) zaznamenán 14.5. jeden samec ve feromonovém lapáku. K úspěšnému přezimování tohoto poměrně teplomilného druhu přispěl jistě i extrémně teplý průběh zimy.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek